

Financial Risk&Regulation

Az MNB ICAAP-ILAAP-BMA kézikönyvének változásai

Hírlevél – 2022. január

Az MNB a szokásos éves frissítés keretében publikálta a 2021-es ICAAP, ILAAP és BMA felülvizsgálataira vonatkozó elvárásait és módszertanait. Az NKP kötvény- és zöld hitelportfóliók szerepének növekedésével összhangban módosultak az ezekre vonatkozó elvárások. Ezek mellett az MNB az ICAAP klasszikus elemeit is finomította, így változott a kamatkockázati adatszolgáltatás és benchmark modell, valamint a kockázatos portfóliókra, a működési kockázatra és a stressztesztre vonatkozó elvárások köre is. A CRR2 alkalmazásával párhuzamosan a Kézikönyv piaci és partnerkockázatra vonatkozó részei is frissültek. A 2022. évi ICAAP és ILAAP felülvizsgálatok során az MNB már elvárja az új követelmények alkalmazását.

Az NKP értékpapírok tőkekövetelménye

Az MNB módosította a Növekedési Kötvényprogram (NKP) keretében kibocsátott értékpapírok hitelkockázati tőkekövetelményének meghatározását. Amennyiben az intézmény az Scope és Euler Hermes (már szintén a Scope Rating csoport része) hitelminősítők értékelése alapján határozza meg a kockázati súlyokat az 1. pillérben, akkor az MNB nem érvényesít többletet ehhez képest a 2. pillérben. Azonban, ha az intézmény más hitelminősítő értékelése alapján határozza meg a kockázati súlyokat, akkor az MNB a saját módszertana alapján határozza meg a 2. pilléres tőkekövetelményt, azzal a korlátozással, hogy az nem lehet magasabb, mint az MNB honlapján lévő minősítések alapján számítandó tőkekövetelmény.

Partnerkockázat – ICAAP felülvizsgálat

A Felügyelet a partnerkockázatok vonatkozásában kiemeli, hogy az új sztenderd módszertan (SA-CCR) kockázaterzékenyebb, mint a korábbi, hazai szektorban széles körben alkalmazott, és a CRR2 által visszavont piaci árazás szerinti módszer, így

olyan szavatolótőke-követelményeket eredményez, amelyek jobban tükrözik az intézmények származtatott ügyleteivel kapcsolatos kockázatokat.

Fentiekből fakadóan az intézményeknek a 2. pilléres tőkekövetelmény számításánál vizsgálniuk kell, hogy a kockázat mértéke indokolja-e az 1. pillérhez képest összetettebb és konzervatívabb tőkeszámítási módszertan alkalmazását. Általános esetekben az MNB az SA-CCR-t módszertant megfelelően kockázaterzékenynek tartja a 2. pilléres tőkeszükséglet számítására is. Azonban az eredeti kitettség szerinti módszertant alkalmazó intézményeknél az MNB javasolja a 2. pillérben a potenciális jövőbeli kitettség meghatározásánál a CRR 282. cikkében meghatározott szorzószámoknál konzervatívabb értékek használatát.

Zöld Tőkekövetelmény-kedvezmény

Az MNB a Kézikönyv módosításban kiegészítette és összehangolta a lakáscélú, vállalati és az önkormányzati zöld tőkekövetelmény-kedvezmény alkalmazásának felételeit, melynek eredményeképpen a 2022. évben vagy azt követően

megkezdett ICAAP felülvizsgálatok során a vállalati és önkormányzati zöld tőkekövetelmény-kedvezmény és a lakáscélú zöld tőkekövetelmény-kedvezmény együttes összege nem haladhatja meg a hitelintézet teljes kockázati kitettsége értékének (TREA) 1,5%-át.

További változás, hogy az MNB differenciálta a zöld vállalati és önkormányzati kitettségek esetében érvényesíthető tőkekövetelmény-kedvezmény mértékét. E szerint a fennálló érintett állomány teljes bruttó kitettségének 5%-a vagy az EU Taxonómiának való teljes megfelelés esetén 7%-a lehet a kedvezmény mértéke azzal a feltétellel, hogy a 2. pillér tőkekövetelmény – NHP Hajrá kedvezménnyel már csökkentett – szintje 0 Ft alá nem csökkenhet.

A zöld vállalati és önkormányzati tőkekövetelmény-kedvezmény igénybevételéhez az MNB elvárja a hitelanalitikákban az 5 vagy a 7 %-os kedvezményt megkülönböztető zöld flagek alkalmazását.

A zöld finanszírozással kapcsolatos adatszolgáltatási határidőket is kiegészítette az MNB.

Működési kockázat

Az MNB-nek elvárása, hogy a működési kockázatokkal (bekövetkezett kockázati eseményekkel) kapcsolatos adatgyűjtési küszöbértékét az intézmény méretével arányosan határozza meg.

A veszteségadat-gyűjtéssel kapcsolatos követelményrendszert az MNB számos ponton módosította, kiegészítette:

- Nevesítette azokat az eseményeket, melyeknek nincs közvetlen hatása a tőkére és az eredményre, de kockázatcsökkentő intézkedést igényelnek, és javasolt a rájuk vonatkozó adatgyűjtés. Ilyen események lehetnek az elmaradt hasznok, a majdnem veszteségek (near miss) és a nem számszerűsíthető hatású káresemények.
- Előírta, hogy a több üzletágot érintő események besorolási gyakorlatáról – az üzletágak közötti megosztás módszeréről vagy összbanki eseményként történő besorolásáról – a hatályos szabályzatban rendelkezni szükséges.
- Elvárja a megtérülések típusba sorolását is – a veszteségekhez hasonlóan –, az intézmény által azonosított forrásoknak megfelelően.
- A Felügyelet a veszteségadat-gyűjtésben résztvevő munkatársak megfelelő képzésben való részvételének gyakoriságát pontosan meghatározta, vagyis legalább évente egyszer a működési kockázatok azonosítására és az adatgyűjtési folyamatra kiterjedő oktatáson kell részt venniük az érintett munkatársaknak.
- A gyűjtött adatok minőségbiztosítása miatt kialakított kontrollmechanizmusoknak ki kell terjednie a veszteségek késedelmes rögzítésének

nyomon követésére, illetve a káresemény észlelési, rögzítési, bekövetkezési és könyvelési dátumai közötti konzisztencia vizsgálatára is.

- A kontrollmechanizmus részét képező a realizált veszteségek főkönyvi vagy analitikus számviteli nyilvántartásokban történő azonosításának gyakoriságát is szabályozásra került, miszerint azt a kétoldalú egyeztetés módszerével rendszeresen, de legalább negyedéves gyakorisággal el kell végezni. Továbbá az ellenőrzésbe bevont számlák köre évente felülvizsgálandó az újonnan létrehozott, működési kockázati veszteségeket tartalmazó számlák azonosítása végett is.
- Elvárásokat fogalmazott meg a vezetői riportok tartalmával kapcsolatban, miszerint a veszteségek mind aggregáltan, a legnagyobb egyedi veszteségek tekintetében pedig tételesen kerüljenek bemutatásra a hozzájuk kapcsolódó kockázatcsökkentő intézkedésekkel együtt.

Az üzletviteli kockázatok azonosítását és értékelésének alapját képező termékeltárral szemben új elvárás annak éves felülvizsgálata, a felülvizgálati eredmény és az intézkedési terv menedzsment részére történő bemutatása.

Piaci kockázat

A jelentős kereskedési portfólióval, összetettebb pozíciókkal rendelkező nagyobb intézményre vonatkozóan továbbra is elvárás, hogy a piaci kockázatok tőkekövetelményének számítása során fejlett (VaR alapú) belső módszertant alakítson ki. Figyelembe véve a szabályozási fejleményeket (Fundamental Review of Trading Book – FRTB), az expected shortfall (ES) modell alkalmazása is elfogadható. A kézikönyv felülvizsgálatával az MNB 2022-től elvárja az ES modell alkalmazása esetén, hogy az intézmények kövessék a bemeneti adatoknak a kockázatmérési modellben történő használatáról szóló EBA/GL/2021/07 előírásait.

Banki könyvi kamatláb kockázat

Az MNB a korábbi gyakorlatait és kommunikációját megerősítve, újonnan felhívja a figyelmet a kamatpadlók figyelembe vételére a számítások során, elsősorban a lakossági betéti termékek esetében. Továbbá elvárja ± 200 bázispontos és a 6 EBA scenárióra épülő felügyeleti kiugróérték tesztek rendszeres számítását, jelentését, valamint a limitek túllépése esetén ennek bejelentését 5 munkanapon belül, amelyben részletezni kell a túllépés okát és a megszüntetése érdekében tervezett lépéseket. Szintén elvárás, elsősorban a nagy intézményekkel szemben, hogy a nettó kamatjövedelem-érzékenységre (dNII) is alakítsák a megfelelő kockázatmérési és -kezelési folyamatokat.

Módszertani finomhangolásnak tekinthető, hogy a valóban értékelt és fedezeti számvitel (hedge accounting) alatt álló pozíciók átértékelődését nem

kell figyelembe venni a jövedelem érzékenységének vizsgálatakor. Ezen felül az MNB kiemelte, hogy a nettó kamatbevétel számításakor a spread-eket is tartalmazó ügyleti kamatokot kell alkalmazni az intézményeknek.

A benchmark IRRBB tőkekövetelmény számításakor az MNB pontosította, hogy a jövedelmi mutatóban a valósan értékelt és fedezeti kapcsolatba (hedge accounting) vont pozíciók valós érték változásait nem kell figyelembe venni. Továbbá pontosította, hogy a valós érték érzékenység számításánál az értékpapírokon és származékos kamat pozíciókon túl figyelembe kell venni a követeléseket és egyéb instrumentumokat is, amennyiben azok valósan értékelték.

A kamatkockázati szabályozások továbbfejlesztése uniós szinten is folyamatban van, az [EBA konzultatív javaslatcsomagja](#) 2021.12.02-én jelent meg, amely jelentős változásokat tartogat. Ezt a következő havi hírlevelünkben tervezzük összefoglalni.

Új kamatkockázati adatszolgáltatások

Ugyan nem az ICAAP kézikönyv része, de szorosan hozzátartozik az IRRBB-t érintő felügyeleti gyakorlathoz, hogy az MNB [2021 novemberében](#) kibővítette a banki könyvi kamatkockázati adatszolgáltatási csomagját (55/2021. MNB rendelet). A bankoknak eddig a 9R1 és 9R2 kódú táblákat kellett tölteniük, az adatszolgáltatási kötelezettség azonban kibővül még négy táblával (9R3, 9R4, 9R51, 9R52).

9R1	Kamatkockázati adatok
9R2	Kamatkockázati eredmények
9R3 (új)	Felügyeleti outlier tesztek
9R4 (új)	Valós érték pozíciók
9R51 (új)	Fedezeti elszámolás a hitelintézet számviteli gyakorlatában
9R52 (új)	A fedezeti elszámolási kapcsolatokba bevont fedezett és fedezeti pozíciók

A 9R2-es tábla szerinti hozamszcenáriók eredményét tartalmazza a 9R3-as tábla is, amellyel a felügyeleti kiugróérték-teszt eredményét jelentik a bankok a felügyeletnek.

A 9R4-es adatszolgáltatásban a bankok mérlegében lévő, kamatkockázat szempontjából releváns, számvitelileg valós értéken értékelt pozíciókat kell szerepeltetni. A 9R4-es táblában a pozíciókhoz tartozó ügyleti kamatláb, kamat spread és záró állomány adatokat kell összegezni és jelenteni a megadott csoportosító oszlopok (pl. termékcsoport, ügyfél szegmens, átárazódási adatok stb.) mentén.

Az adatszolgáltatás része lesz a 9R51 és 9R52-es tábla, amelyben a bankok be kell, hogy mutassák a kamatkockázatot érintő fedezési gyakorlataikat.

A 9R51-es tábla kvalitatív információkkal látja el a Felügyeletet azzal kapcsolatban, hogy alkalmaz-e a bank fedezeti számvitelt („hedge accounting”), valamint hogy mi a fedezés célja, milyen kockázatokat milyen ügyletekkel fedeznek le. A 9R52-es tábla pedig a bankok fedezeti elszámolási pozícióira vonatkozó adatait tartalmazza majd, a fedezeti elszámolási kapcsolatokba bevont fedezett tételek és fedezeti instrumentumok tételes bemutatásával. A származékos ügyletek egyes lábait külön sorokban kell feltüntetni.

Stressztesztek

Az MNB rögzíti, hogy az EBA/GL/2018/04. számú Guideline on institutions' stress testing című, 2018. július 19-én megjelent irányelve mellett az EBA legfrissebb, 2021 EU-Wide Stress Test című, 2021. január 29-én megjelent módszertani leírását is magára nézve irányadónak tekinti és alkalmazza vizsgálataiban során.

A Felügyelet az intézmények belső stressztesztjére vonatkozóan a fentiekén túl újabb elvárásokat is megfogalmazott:

- a stressztesztnak a tényidőszakot követő minimum két évre ki kell terjednie (minimum időhorizont elvárás),
- a számításokat a tervezett tőkeemelés nélkül is el kell végezni,
- meg kell határozni a gazdaság sokk hatásait tükröző tőkeáttételi ráta mértékét,
- a reverse stresszteszt során legalább a PD paraméter stresszelése szükséges úgy, hogy az legalább az értékvesztésképzésen és az RWA változásán keresztül gyakoroljon hatást az intézmény tőke megfelelésére.
- a nagy és komplex intézményeknek minden üzleti szegmens tekintetében vizsgálniuk kell a hozamgörbe elmozdulásának a hitelkockázati költségekre gyakorolt hatását.

Felügyeleti tőkeajánlás (P2G) és a SREP tőkekövetelmény

A Kézikönyv módosítása lehetőséget biztosít az MNB számára, hogy a Capital Guidance számszerűsítésekor figyelembe vegyen olyan kvalitatív szempontokat is, melyek az adott intézmény folyamatos felügyelése során tapasztaltakból származnak.

A SREP tőkekövetelmény meghatározásánál a Felügyeletnek célja, hogy a nem számszerűsíthető tényezők és az előző bekezdésben már említett felügyelés tapasztalatai is megjelenjenek, ezzel erősítve a SREP tőkekövetelmény és a SREP életképességi score közötti kapcsolatot. Ennek eszköze, hogy az MNB a kvantitatív módszerekkel meghatározott SREP alatti tőkekövetelményt kvalitatív szempontok figyelembe vétele alapján módosíthatja.

Kockázatos portfóliók

Pontosítás a kockázatos portfóliók többlettőke képzésével kapcsolatban, hogy a többletet a kockázatosnak minősített kitétségek mérlegen kívüli részére is meg kell képezni.

A balloon/bullet ügyletek többlet-tőkekövetelménye alól felmentésre kerültek az eladási céllal készülő lakóingatlan-fejlesztési projekthitelek. További változás, hogy az 50%-os főszabály szerinti többlettőke-képzéstől eltérni nem lehet, a korábbi felmentés eltörlésre került.

A jövedelemarányos törlesztőrészlet mutató (JTM) rendelet szabályainak meg nem felelő (pozitív KHR bírálat nélküli) hitelfolyósításokkal kapcsolatosan kiegészült a szabályozás, miszerint a többlet tőkekövetelményt képezni már nem egy előre megadott kockázati súly szerint kell, hanem oly módon, hogy a teljes bruttó kitétség tőkével fedezve legyen. Vagyis a 2. pillérben meghatározott tőkekövetelmény és az értékvesztés összege érje el a teljes bruttó kitétség értékét. Amennyiben ez nem teljesül, az intézmény a bruttó kitétség és a 2. pilléres tőkekövetelmény és értékvesztés összegének különbségét köteles megképezni a kiemelten kockázatos portfóliók alatt. Ez a szabály alkalmazandó a refinanszírozási ügyletek, rendszeresen meghosszabbított revolving vagy egyéb hitelek esetén is.

Likviditási kockázatok

A likviditási kockázatok értékelését és monitoringját az MNB kibővíti egy új mutatóval, a lejárat eltéréssel, amit az MNB maga számol a C_66 táblából. Ezzel kapcsolatban feladat az intézmények számára a megfelelő adatminőség biztosítása, valamint a saját módszertan kialakítása. Az MNB által használt mutató a kiegyensúlyozó kapacitás induló összegéből indul ki, amit meghatározott tételek módosítanak. Azután ezek minimumértékeit veszi figyelembe 3 különböző időtávon.

A kézikönyv korábbi változásai

Az MNB a jogszabályi és iparági fejleményeknek megfelelően rendszeresen frissíti az ICAAP és ILAAP elvárásait. Az utóbbi évek változásait a [2021. februári](#), [2020. augusztusi](#), és [2020. februári](#) hírlevelünkben is feldolgoztuk.

A hírlevél készítésében részt vettek: Csányi András, Glózer-Say Viktória, Soltész József és Tóbiás Szilvia.

Kapcsolat:

Rakó Ágnes
partner
M: +36 70 370 1792
E: agnes.rako@kpmg.hu

Szalai Péter
igazgató
M: +36 70 370 1739
E: peter.szalai@kpmg.hu

Wieder Gergő
senior menedzser
M: +36 70 333 1471
E: gergo.wieder@kpmg.hu

Soltész József
menedzser
M: +36 70 370 1766
E: jozsef.soltesz@kpmg.hu

[KPMG.hu](https://www.kpmg.hu)

Az itt megjelölt információk tájékoztató jellegűek, és nem vonatkoznak valamely meghatározott természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiség nélküli szervezet körülményeire. Társaságunk ugyan törekszik pontos és időszzerű információkat közölni, ennek ellenére nem vállal felelősséget a közölt információk jelenlegi vagy jövőbeli hatályosságáért. Társaságunk nem vállal felelősséget az olyan tevékenységből eredő károkért, amelyek az itt közölt információk felhasználásából erednek, és nélkülözik társaságunknak az adott esetre vonatkozó teljes körű vizsgálatát és az azon alapuló megfelelő szaktanácsadást.

A KPMG név, a KPMG logó a KPMG International lajstromozott védjegye.

© 2022 A KPMG Tanácsadó Kft., a magyar jog alapján bejegyzett korlátolt felelősségű társaság, és egyben a KPMG International Limited („KPMG International”) angol „private company limited by guarantee” társasághoz kapcsolódó független tagtársaságokból álló KPMG globális szervezet tagtársasága. Minden jog fenntartva.